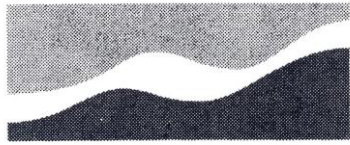

Norsk namnelag

LOV OM STADNAMN

Lov om stadnamn tok til å gjelde 1. juli 1991 og vart endra med verknad frå 1. august 2006. Ny forskrift med rettleiar var på plass frå 1. juni 2007. I formålsparagrafen (§ 1) heiter det m.a.:

”Formålet med denne lova er å ta vare på stadnamn som kulturminne, gi dei ei skriftform som er praktisk og tenleg, og medverke til kjennskap til og aktivt bruk av namna. Lova skal sikre omsynet til samiske og kvenske stadnamn i samsvar med nasjonalt lovverk og internasjonale avtalar og konvensjonar.”

Eit anna siktemål er at eitt og same namnet skal ha ei offisiell form, som skal brukast i all offentleg verksemd. Denne offisielle forma skal førast inn i Sentralt stadnamnregister (SSR).

Lovteksten

Lovteksten saman med forskrift og rettleiar gjev reglar m.a. for

- skrivemåten av namna
- kven som fastset skrivemåten
- kven som har plikt til å bruke dei fastsette skrivemåtane
- kven som har rett til å reise namnesaker
- korleis saksbehandlinga skal vere når offisiell skrivemåte skal fastsetjast (høyring, kunngjering osv.)
- kven som har klagerett når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett
- Sentralt stadnamnregister (SSR)

Lova gjeld ikkje ved *val av namn* (”namnedåp”), men det heiter i kommentarane til § 3 *Namnevern og namnsetjing* at når ”nye namneobjekt skal namnsetjast, bør namneskikken på staden følgjast når det er mogleg”.

Hovudprinsipp

I diskusjonen om kva for prinsipp som skal leggjast til grunn for normeringa av stadnamn, blir fleire syn hevda:

1. Eit syn er at ein bør normere i samsvar med gjeldande rettskriving og rettskrivingsprinsipp.
2. Eit anna syn at skrivemåten bør vere tradisjonell; ein bør velje den skrivemåten som har vore mest nytta før.
3. Eit tredje syn er at skrivemåten bør liggje så nær opp til talemålsforma som mogleg.
4. Eit fjerde syn er at skrivemåten bør vere etymologisk, dvs. i samsvar med det historiske opphavet til namnet.

Det seier seg sjølv at det er umogleg å sameine alle desse omsyna, og lova kan sjåast på som eit kompromiss mellom dei ulike prinsippa. Hovudregelen er såleis at ein skal ta utgangspunkt i den tradisjonelle dialektuttalen, samtidig som ein skal følgje gjeldande rettskrivingsprinsipp for norsk og samisk. Skrivemåten av kvenske stadnamn skal følgje rettskrivingsprinsippa i finsk, medan finske stadnamn på Austlandet kan tilpassast norske rettskrivingsprinsipp.

Norske namn

Forskrifta presiserer desse hovudreglane. For *norske* namn gjeld at ein ved allment kjende ord som hovudregel skal velje den tillatne forma i rettskrivinga som høver best med uttalen på staden. Det er opna for at ein kan nytte lokale eller regionale målføreformer, men slik at ein skal leggje større vekt på regionale enn lokale målføremerke, og ein skal halde seg til visse hovudtypar. Presiseringane gjeld t.d. bruken av grammatisk kjønn, eintals- eller fleirtalsform, bestemt eller ubestemt form, samansetjingsmåten i samansette namn, spesielle ordformer og bøyingsverk.

Samiske namn

Når det gjeld *samiske* namn, er desse delte inn i nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk. Dialektformer av namn og namneledd som ikkje finst andre stader, kan ein skrive i samsvar med den lokale uttalen når det ikkje bryt med rettskrivingsprinsippa eller fører til misforståing.

Kvenske namn

Presiseringane av reglane for *kvenske* namn dreiar seg konsonantteikn, vokalteikn, samanskriving, særskriving og bruk av bindestrek.

Fleirspråklege område

I fleirspråklege område er regelen at samiske og kvenske stadnamn som blir nytta av folk som bur fast på eller har næringsmessig tilknytning til staden, skal brukast på kart, skilt og i register saman med eventuelt norsk namn. Forskrifta gjev reglar om rekkjefølgja: Der det blir brukt meir enn eitt namn, skal vedtaksorganet fastsetje rekkjefølgja, og ein skal ta omsyn til språkbruken på staden. I forvaltningsområdet for samisk språk skal rekkjefølgja vere samisk, norsk, kvensk.

Tidlegare normering

Det heiter vidare at det skal takast omsyn til tidlegare normeringspraksis så langt ein kan gjere det utan å kome i konflikt med lova, og at skrivemåten i primærfunksjonen til eit namn skal vere retningsgivande for skrivemåten i andre funksjonar.

Vedtaksorgan

Statens kartverk er vedtaksorgan for skrivemåten av alle naturnamn (namn på vatn, elver, fjell osv.), for seternamn og for tradisjonelle gards- og bruksnamn. Kartverket er etter den reviderte lova også vedtaksorgan på vegner av alle statlege etatar dersom ikkje anna er fastsett i lov eller forskrift. I praksis betyr det at Kartverket vedtek skrivemåten av dei fleste namna som blir brukte på kart. Denne vedtaksretten har Kartverket delegert til dei enkelte fylkes- eller regionkartkontora. Skrivemåten av namn på kommunale anlegg (vegar, torg, skolar osv.), bustadfelt, tettstader osv. blir fastsett av vedkommande kommune, medan fylkeskommunen gjer det same for fylkeskommunale anlegg osv. Når det gjeld saksbehandlinga, skal alle saker ut til høyring hos dei som har tilknytning til namnet.

Stadnamntenesta

Stadnamntenesta, som er eit *rådgjevande* organ, er utbygd og inndelt i fire regionar for norskspråklege namn: Austlandet og Agderfylka, Vestlandet, Midt-Noreg og Nord-Noreg. Kvar region har to oppnemnde konsulentar, ein for nynorsk og ein for bokmål. I tillegg er det konsulentar for nord-, lule- og sørsamisk og for kvenske namn i Nord-Noreg. Konsulentane har fast tilsette sekretærar med namnefagleg utdanning til å førebu tilrådingane. Dei norskspråklege konsulentane og den kvenske konsulenten er ein del av Språkrådet, medan dei

samiske konsulentane er ein del av Sametingets avdeling for opplæring, språk og kultur. Før skrivemåten blir fastsett, skal vedtaksorganet leggje saka fram for namnekonsulentane. Konsulentane kan også gje råd i spørsmål om namnsetjing og svare på spørsmål om stadnamn og stadnamnbruk generelt.

Klagenemnd

Det er oppretta ei klagenemnd for stadnamnsaker. Klagenemnda blir leia av ein jurist med dommars kompetanse, og har i alle saker ein annan fast medlem oppnemnd på fritt grunnlag. I saker som gjeld norskspråklege namn, har nemnda i tillegg ein språkkunnig medlem for kvar av dei to målformene, og i saker som gjeld samiske eller kvenske namn ein medlem for samisk eller kvensk.

Mange vil seie at stadnamnlova er både fornuftig og pragmatisk, og tek omsyn til både det demokratiske, det namnefaglege og det praktiske aspektet. Likevel opplever vi stadig protestar i normeringssaker, og talet på klager har også vore høgare enn det ein venta. Klagenemnda har såleis behandla over 1000 namn sidan 1992. Alle klagene gjeld norskspråklege namn.

Terje Larsen